

Alenka Veler

2. MLADINSKI FESTIVAL ANGAŽIRANEGA PISANJA ITN.

Ko se je lani zaključil 1. Mladinski festival angažiranega pisanja Itn., ki smo ga pri Mladinski knjigi zasnovali skupaj z Vodnikovo domačijo, smo si bili z organizacijsko ekipo edini: komaj čakamo naslednjega! Zato smo program drugega začeli snovati že septembra prejšnje leto. Povezali smo se z dijaki iz ljubljanskega društva Novi dijak, se z njimi dobivali skoraj vsak teden, pretresali programske predloge, debatirali o tem, kakšne vsebine si želimo predstaviti in na kakšen način. Počasi in temeljito se je izoblikoval program, ki smo ga v Vodnikovi domačiji in Kinu Šiška skupaj z zelo pisano družčino partnerjev izvedli med 12. in 15. aprilom 2018.

Od januarja do marca sta v Vodnikovi domačiji potekali novinarska delavnica z novinarko *Večera* Kristino Božič in delavnica kreativnega pisanja s profesorico Marjetko Krapež. Rezultat te delavnice je privlačen festivalski časopis, ki skozi različne novinarske žanre in pisanje dijakov predstavlja program štirih festivalskih dni, na katerih se je odvilo 18 dogodkov. Dogodki so bili razvrščeni po nosilnih temah: Ivan Cankar, ženske pisave, spreminjanje sveta in poezija. Festival je uvedel dogodek *To ni za mladino!*, na katerem se je Nika Kovač v pogovoru s pisateljema Suzano Tratnik in Dinom Baukom ter profesorico Marjetko Krapež dotaknila vedno znova žive in pereče teme: kaj mladi smejo (in zmorejo) brati.

Ko smo pretresali predloge o tem, na kakšen način se bomo poklonili Cankarjevemu letu, so dijaki izrazili željo, da bi bilo zanimivo spoznati tudi Cankarja kot osebo. Kakšno je bilo njegovo življenje? Je bil res prava zvezda svojega časa? Prvi pravi festivalski dan smo tako začeli z zanimivim predavanjem Mihaela Glavana *Cankar osebno*, ki nas je popeljal čez vsa obdobja njegovega življenja. Popoldanski pogovor z avtorji stripov v projektu *Cankar v stripu – Žigo X Gombačem*, Boštjanom Gorencem in Andrejem Rozmanom – so pripravili dijaki društva Novi dijak. Aiko Zakrajšek, Ema Paš in Aleš Belšak so pretresli proces nastajanja stripov, avtorje izprašali o njihovem odnosu do Cankarja ter preizprašali smiselnost avtorskega preoblikovanja kanonskih tekstov. Dogodku je sledilo odprtje razstave *Cankar v stripu*, po kateri so nas popeljali dijaki in avtorji stripovskih tabel Damijan Stepančič, Tanja Komadina in Igor Šinkovec. Prvi festivalski dan se je zaključil s pogovorom o angažiranem stripu, ki ga je vodila Pia Nikolič, njena gosta pa sta bila Ciril Horjak in Bojan Albahar. V pogovoru smo se seznanili z mejniki angažiranega stripa pri nas in v tujini.

Drugi festivalski dan je bil v znamenju ženskih avtoric. Začel se je z jutranjo projekcijo dokumentarnega filma o Lili Novy in s pogovorom o strukturnih razlogih

pozabe z Mojco Lukan in Niko Kovač, nadaljeval pa s predavanjem Brede Biščak o Virginii Woolf, ki nas je uvedlo v življenje in delo ene najbolj samosvojih literatk 20. stoletja. Avtorice oziroma njenih del ni v obveznem učnem načrtu za gimnazijce, jo pa nekateri dijaki z navdušenjem berejo. Ti so prišli v presenetljivo velikem številu in s svojimi vprašanji aktivno sodelovali. Dogodku je sledil izvrsten performans *Deklina zgodba*, ki ga je pripravilo društvo Novi dijak. V festivalski kavarni in knjigarni so se zatem obiskovalci lahko pokrepčali z medom, maslom in drugimi dobrotami zadruga Tozd, potem pa do zadnjega kotička napolnili dvorano, v kateri se je dan zaključil s pripovedovalskim dogodkom *Pišem ti ...* Prisluhnilo smo interpretacijam pisem Ursule Le Guin, Harper Lee, Rose Luxemburg, Anais Nin, Ayn Rand, Emily Dickinson, Simone de Beauvoir, Virginie Woolf in Tove Jansson. Pred nami so oživele kot umetnice, aktivistke, ljubimke, prijateljice, ženske, ki premikajo meje sveta. Pisma je interpretirala mlada igralka Nataša Keser, glasbo za predstavo pa so ustvarile glasbenice iz kolektiva Kikimore.

Sobotno jutro tretjega festivalskega dne je prijetno napolnilo Vodnikovo domačijo s fanti in dekleti različnih starosti. Nekateri so se udeležili delavnice grafitov, kjer so se preizkusili v oblikovanju učinkovitih angažiranih sloganov in njihovi likovni uresničitvi – besedilni del je vodil Arjan Pregl, likovni pa Fedja Sicarov. Na delavnici, zapolnjeni do zadnjega kotička, so nekateri fantje za podlago morali uporabiti kar svoje skejtborde in zadovoljni smo se strinjali, da je treba tako reč še kdaj ponoviti. Istočasno sta v hiši potekala še delavnica in predavanje o afriški literaturi pod vodstvom Petre Meterc. Sledila je živahna okrogla miza *Knjiga – osnova za reševanje okoljske krize* z mladim in lucidnim moderatorjem Izidorjem Ostanom Ožboltom ter gosti Lučko Kajfež Bogataj, Sašem Dolencem in Tadejem Troho, na kateri so se ob pomoči pred kratkim izdanih knjig dotaknili ključnih politično-ekoloških vprašanj sodobnega sveta. Ta dogodek je bil – vsaj za nekatere od nas – eden ključnih, takih, ki ti odprejo oči in dajo misliti, kar je pokazala tudi ognjevita izmenjava mnenj med gosti in obiskovalci dogodka. Rdeča nit naslednjega, čustveno močno zaznamovanega dogodka, *Enkrat begunec, vedno begunec*, je bila vojna. Meta Krese je ob fotografijah Jošta Franka pripovedovala o izkušnjah s poti po državah bivše Jugoslavije. Sledilo je predavanje *Glasba in upor*, na katerem se je Ičo Vidmar ob fotografskih in zvočnih primerih dotaknil globalnih in lokalnih zgledov upora skozi glasbo. Teoretsko razglabljanje o glasbi upora se je v praktični obliki razvilo v zadnji dogodek tretjega festivalskega dne, odličen hip hop koncert v Kinu Šiška. N'toko, Naji, mlad umetnik in prosilec za azil, in Mirko Grozny si delijo skupne vrednote aktivističnega boja preko glasbenega ustvarjanja in so dodobra razgrela občinstvo.

Zadnji festivalski dan je zaznamovala poezija. Ko so dijaki za pesniška gosta festivala predlagali Ano Pepelnik in Mitjo Draba, smo programske vodje malo začudeno skomignile z rameni in vprašale, če so prepričani. So bili. Vedeli so nekaj, česar mi nismo. Pesnika, ki morda nista znana širokemu krogu ljudi, očitno zelo uspešno nagovarjata mlade, saj je bila dvorana Vodnikove domačije na to nedeljsko popoldne polna pričakujočih mladih obrazov. Pesniško branje se je zaključilo s pogovorom, ki ga pripravila gimnazijka Aiko Zakrajšek, in ustvarilo se je tisto čarobno vzdušje, ki ga na literarnih dogodkih ne doživimo prav pogosto – iskreno navdušenje enih in drugih – ustvarjalcev in bralcev, čarovnija, ki nastane takrat, ko se oboje zlije v eno. Drugi dogodek zadnjega festivalskega dne so pripravile prevajalka Katja Zakrajšek, interpretka Katja Preša in predavateljica Aleksandra

Gačič. Obiskovalci smo se preko poezije spoznali z mlado somalsko pesnico Warsan Shire in njeno vlogo na sodobni angleški pesniški sceni. Počasi se je bližalo zadnje dejanje festivala, ki je prinašalo ustvarjalnost mladih. Večer v nabito polni dvorani je bil sestavljen iz dveh delov: v prvem so se predstavili udeleženci in udeleženke delavnic kreativnega branja in pisanja, ki so potekale v sklopu festivala, v drugem delu pa smo si ogledali monodramo *Drugače (Delci)* mlade umetnice Tare Ferbežar Felgner. Festivalski ekipi, ki je intenzivno ždela skupaj vse dni, se je bilo kar težko ločiti, ampak prav vsi smo bili zelo, zelo zadovoljni. Preveč smo bili utrujeni za resno refleksijo, bili pa smo si edini, da je bilo je lepo.

2. Mladinski festival angažiranega pisanja Itn. je dosegel cilje, ki smo si jih postavili: spodbudil je produkcijo inovativnih literarnih dogodkov, ki presega običajne okvire predstavljanja književnosti in knjig, z bralci poiskal dialog in jih učinkovito nagovoril. Izpostavili smo kakovostne in uveljavljene avtorje, ki smo jih postavili ob bok mladim ustvarjalcem. S festivalom so dobili mladi bralci prostor za refleksijo, prostor za druženje z vrstniki, ki jih knjige zanimajo. S festivalom smo uspešno pokrili luknjo, ki zeva na področju knjige in priložnostnega branja mladih. Dogodki in delavnice so bili dobro obiskani, vzdušje polno entuziazma in navdušenja, potrdila se nam je smiselnost oblikovanja tovrstnega programa – zdaj smo trdno prepričani v njegovo vsebinsko usmerjenost, za katero smo lani še tipali. Vzpostavila pa se je dragocena povezava z nosilnimi dijaškim društvom, ki zagotavljajo udeležbo mladih pri oblikovanju in izvedbi festivala ter močno prispevajo k širitvi glasu o njegovi vsebini. Zelo zadovoljni smo tudi z medijskim odzivom – festival so pokrili vsi osrednji mediji, novinarji so poročali z različnih festivalskih dogodkov. Po drugi ediciji festivala še bolj verjamemo, da knjige in branje pomembno prispevajo k aktivnemu premišljanju in soustvarjanju sveta in da je v snovanje programa nujno vključiti tiste, ki jim je festival namenjen.

Naj zaključim z besedami gimnazijke Kristine Krajnc (za časopis *Večer*), ki je zelo aktivno sodelovala pri pripravi in izvedbi programa: »Festival Itn. je zastavil pomembna družbena vprašanja. Zakaj se zapostavlja ženske akterke, kakšnega mladega bralca ima v mislih sodobni mladinski pisatelj, ali obstaja družbeno nekritičen strip, kako učinkovito je parcialno reševanje (okoljskih) problemov in kako se načrtno, tržno usmerjeno stereotipizira in eksotizira literatura z drugih celin. Če iščemo odgovor na vprašanje, kaj družbi vsa ta vprašanja in kaj lahko predstavlja izhodišče za soočenje z vsemi temi problemi, je prvi odgovor zagotovo: knjiga.«